

фінансовому стану потенційного банкрутства, мають місце в разі, коли на початку і наприкінці звітного кварталу присутні ознаки поточної неплатоспроможності, а коефіцієнт покриття і коефіцієнт забезпечення власними засобами наприкінці звітного кварталу менші за їхні нормативні значення – 1,0 та 0,1 відповідно. Якщо за підсумками року коефіцієнт покриття менший за 1,0 і підприємство не отримало прибутку, такий його фінансовий стан характеризується ознаками надкритичної неплатоспроможності. У такому разі задоволення визнаних судом вимог кредиторів можливе шляхом застосування ліквідаційної процедури.

Узагальнюючи вищевикладене, можна стверджувати, що запропонована загальна схема механізму діагностики фінансового стану і стійкості функціонування дозволить підвищити ефективність антикризового управління на підприємстві.

Література

1. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства. Наказ Міністерства економіки і торгівлі від 26.10.2010 № 1361. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/ME06025.html

УДК 658.016.8

Кіндрацька Г.І.,

к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу,
Національний університет «Львівська політехніка»

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Одним з пріоритетних напрямів, як передбачено в Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», є реформування системи банкрутства підприємств. Згідно з дослідженням Світового банку «Doing Business 2018» процедура банкрутства: надто тривала (в Україні – 2,9 роки, тоді як в Ірландії – 0,4); має високу вартість (в Україні – 40,5 % від вартості майна боржника, а в Норвегії – 1%); характеризується низькою ефективністю (індекс стягнення в Україні – 8,9 центи/долар, а в Норвегії – 93,1 [1]. Відповідно особливої актуальності набуває удосконалення аналітичного забезпечення системи попередження банкрутства підприємств, адже в умовах високих ринкових ризиків проблематично «вловити» той момент, коли погіршення основних фінансових

показників (платоспроможності, фінансової стійкості чи рентабельності) діяльності досягають критичного рівня, що сигналізує про загрозу банкрутства.

Огляд останніх результатів досліджень та публікацій з проблеми діагностики неплатоспроможності підприємств показав, що науковці основну увагу звертають на порівняльний аналіз зарубіжних методів і моделей визначення ймовірності банкрутства, систематизацію їхніх переваг і недоліків, але значно менше на досвід оцінювання ризику банкрутства вітчизняних підприємств та формування адекватних механізмів його попередження.

Варто зазначити, що в Україні оцінювання фінансового стану підприємств здійснюють за типовими методиками, які розроблені відповідними міністерствами і відомствами та є обов'язковими для використання. Проте такі методики часто не узгоджуються і навіть суперечать одна одній, містять різні показники для реалізації однакових напрямів аналізу чи різні інтерпретації отриманих значень показників.

Аналіз фінансового стану неплатоспроможних підприємств в Україні проводять згідно з [2], за результатами якого можна виявити ознаки неплатоспроможності чи банкрутства підприємства з метою санації або ліквідації. Такий аналіз змін фінансового стану підприємства рекомендовано здійснювати на основі фінансової та статистичної звітності здебільшого за попередні три календарні роки. Частина показників пропонують розрахувати на дату визнання неплатоспроможності підприємства і на початок аналізованого періоду, що не дає можливості оцінити зміну негативних тенденцій фінансового стану підприємства.

Для визначення ознак певного виду неплатоспроможності чи банкрутства підприємства застосовують сукупність показників, але вони не є достатньо інформативні для формулювання однозначних висновків, або їх недостатньо, щоб охопити всі напрями аналізу фінансового стану. Наприклад, для визначення рівня фіктивного банкрутства у [2] розраховують показник рентабельності продукції як відношення валового прибутку (збитку) до собівартості реалізованої продукції, однак до неї згідно з ПСБО 16 «Витрати» не включають непрямі витрати, що завищує величину рентабельності продукції. Водночас розрахункові формули показників у [2] наведено відповідно до структури форм фінансової звітності до 2013 р., що обмежує їх використання в сучасній аналітичній практиці.

Крім того, в [2] визначено ознаки поточної, критичної, надкритичної неплатоспроможності, але однозначно визначити їхній рівень досить проблематично. При цьому за ознаками критичної неплатоспроможності визначають фінансовий стан потенційного банкрутства, тобто коли на початку і наприкінці звітного кварталу наявні ознаки поточної неплатоспроможності, а

коефіцієнт покриття і коефіцієнт забезпечення власними засобами менші за їхні нормативні значення – відповідно 1,0 та 0,1 наприкінці звітного кварталу.

На нашу думку, до недоліків [2] можна віднести й те, що не передбачено розрахунок інтегрального показника, який враховував би розмір підприємства та вид його економічної діяльності (наприклад, за аналогією з методикою оцінювання кредитоспроможності [3]). За фактичним значенням такого показника можна було б сформулювати однозначний висновок про рівень неплатоспроможності підприємства й спрогнозувати можливість настання його банкрутства.

За результатами перевірки адекватності висновків щодо банкрутства аналізованих підприємств, отриманих з використанням [2], та співставленням їх з результатами інших методів, а саме: удосконаленої системи показників В. Бівера і удосконаленої п'ятифакторної моделі Е.Альтмана, отримано суперечливі оцінки фінансового стану підприємств та рівня загрози їхнього банкрутства. Все це свідчить про недоцільність доповнення [2] зарубіжними методами, як пропонують деякі науковці, і вказує на доцільність удосконалення та оновлення типової методики, адже з моменту її розроблення відбулись істотні зміни.

Література

1. Doing Business: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=232ba380-67ec-4689-a90e-f67da7840f9e&title>

2. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства Наказ Міністерства економіки України від 19.01.2006 №14 (у редакції наказу Міністерства економіки України від 26.10.2010 №1361) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=161074

3. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, затверджене постановою Правління Національного банку України від 30.06.2016 р. № 351 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>.